

Du kan bli vad du vill!

Visst är människan en fantastisk skapelse? Vi har alla förutsättningar att till exempel skaffa oss det yrke vi drömmer om som barn. Man kan nämligen bli brandsoldat, trädgårdsmästare eller finanshaj. Vi är enligt Aristoteles ”Tabula rasa”, alltså oskrivna blad från början.

Vi präglas starkt av vår omgivning och länge var det ju så att om pappa var smed så blev man smed. Var mamma ingenjör så var sannolikheten stor att man själv skaffade sig en akademisk utbildning och blev ingenjör. Så är det kanske fortfarande till viss del men möjligheterna för oss att bryta mönstren och ”bli vad vi vill” är kanske större idag än någonsin.

Vi människor skiljer oss, i den meningen, från djuren i väldigt hög utsträckning. Vi är inte genetiskt programmerade på samma sätt som djur. Vi kan egentligen inte någonting när vi är nyfödda, om man jämför med ett djur. Vi måste lära oss det mesta på ett eller annat sätt. Vi kan alltså bli vad vi vill men det är inte bara en välsignelse utan lika mycket en förbannelse.

Forskare i dag talar om ”fragmentering” som ett av de största hoten. Det handlar om att vi inte längre får några sammanhang. Vi lyssnar inte längre på skivor utan vi lyssnar på låtar. Vi läser sällan en tidning utan bara artiklar. Vi klarar inte längre av att läsa böcker utan vi vill lyssna på dem under tiden vi gör andra saker. Vi ser på ”snapchat-klipp” eller ”Tictoc:s” som är några sekunder långa i stället för att prata med varandra. Vi har tillgång till massor av information men allt är fragment utan sammanhang.

Det genetiska tomrum som vi har inom oss, som tidigare fylldes med kunskap om hur det är att vara människa, håller på att urholkas. Vårt oskrivna blad (Tabula rasa) håller på att fyllas med fragment utan sammanhang. Föräldrarnas påverkan har minskat. Kyrkan hade en självklar roll en gång för att utbilda människor i etiska och moraliska frågor. Skolan har det kanske fortfarande, men jag tror att den också har tappat mark till sekundsabba klipp på internet.

För att vi ska kunna ”bli vad vi vill” så måste vi få en känsla av sammanhang (KASAM*). Utan den så kommer det att bli svårt att orientera sig för morgondagens vuxna. Risken med att sakna sammanhang blir att vi inte längre har verktyg för att välja vad vi vill bli. Vi riskerar att bli vilsna och fastna i mönster som vi inte känner igen.

Att ta chansen och lära känna kyrkan och sig själv är en möjlighet som erbjuds 14-åringar varje år. Årets konfirmander kommer att få ett sammanhang och få veta vad kyrkan är för slags organisation, men målet är främst att man ska få börja lära känna sig själv. Även för andra människor står den möjligheten öppen. Välkommen till kyrkan, vardag som söndag, och få en möjlighet till sammanhang. Ta chansen att bli vad du vill.

*KASAM – Känsla Av SAMmanhang är en förklaringsmodell framtagen av Aaron Antonovsky på 1990-talet.

*Lars Frisk, präst i Västanfors Västervåla församling
epost: lars.frisk@svenskakyrkan.se*